

huzur defteri

Müryid Sohbetinden Bir Demet

-II-

M. fatih Çıtlak

SUFI
KİTAP

İÇİNDEKİLER

Önsöz / 9

Sohbet / 15

Köpekçi Hasan Baba / 61

“Kürt yattım, Arap uyandım.” / 72

Fatih'te Kürsü Savaşları ve Hayreddîn Molla / 76

Behlül Dâna'ya Miras Kalması / 84

Hamalın Kabirde Bir Gecesi / 87

Babanın Kabri İçin Vasiyeti / 89

Muhyiddîn-i Arabî'yi Ziyârete Giden Seyyah Derviş / 92

Bâyezîd-i Bistâmî ve Kabrin İlk Gecesi / 96

Seyyah Dervişin Cenâze Telkini / 98

Cenâze Meczubu / 100

Arap Bacı'nın Cenâzesi / 102

Sünbül Efendi'de Cenâze Namazı / 104

Türbedâr Adnan Baba / 105

Meczip Yüzbaşı / 122

Boğacı Dede / 125

İki Şeyh, Bir Meczip, Acayip Bir Ömür Hikâyesi / 129

Hazret-i Nevfel'in^(ra) Dirilmesi / 140

Oğlu Dirilen Âmâ Kadın / 143
Efendimiz'in^(sas) Âmâ Adama Öğrettiği Duâ / 143
Hacı Bayrâm-ı Velî'nin Himmeti / 148
Evliyâullaha Muhabbet Vesile-i Hidâyet / 151
Abdülehad-i Nûrî Hazretleri / 162
Pertevniyal Vâlide Sultan ve Şeyh Efendi / 166
Balıkların Fedâ Edilmesi / 169
Ayasofya Câmii / 173
Düğümlü Baba / 174
Yâ Kayyûm Yâ Kayyûm Gâlib Efendi / 178
Düğümlü Baba'nın Vasiyeti / 180
Son Devrin Renkli Sîmâları / 183
Tükürüklü Şeyh / 183
Palabıyık Hoca / 184
Şemseddîn Yeşil Efendi / 189
Şeyh Muhiddin Efendi / 192
Bahçevancı Şeyh Ârif Efendi / 194
Hazret-i Pîr Sünbül Sinan Âsitânesi / 201
Merkez Tekke / 201
Çifte Sultanlar (Hazret-i Fâtıma, Hazret-i Sâkine) / 203
Merkez Efendi / 205
Koca Nûreddîn Efendi / 206
Şeyh Hasan-ı Adlî Sünbülî / 211
Kuşadalı İbrâhim Halvetî Hazretleri / 214
Mesîre Yerinde Ustalık İcâze Töreni / 215
En güzel tatlı nedir? / 218
Sünbülî Âsitânesi Zâkirbaşı Şeyh İbrahim Nakşî Efendi / 225

Sa'diyye Tarikatında Pir-i Sâni Hazret-i
Şeyh Abdüsselâm eş-Şeybânî / 240
Hacc Yolculuğunda Bağdat / 261
Abdüsselâm eş-Şeybânî'nin Türbesi / 263
Kambur Hâfız / 264
Cimriliğin Böylesi! / 271
Aşkınla Cihan Beste / 272
Hazret-i Üftâde ve Misafir Molla / 277
Sünbül Efendi'de Bir Derviş / 280
“Bir kere Allah^(cc) demekle kurtulduk.” / 282

SOHBET

*Erenlerin sohbeti ele giresi değil,
İkrâr ile gelenler mahrum olası değil*

Efendimiz'in^(sas) kendisine cümle peygamberlerden tevârüs eden ve bizlere emânet ve üslup olarak bahşeylediği en önemli, en kuvvetli sünnet; sohbet...

İslâm'ın, îmânın, dosdoğru yol olan sırât-ı müstakîmin insan fitratına en uygun ve en güzel meşk edilmesi; sohbet...

Efendimiz^(sas) saâdetle buyurdular:

“Bir topluluk Allah'ı^(cc) zikretmek üzere bir araya gelirse melekler onların etrafını sarar; Allah'ın^(cc) rahmeti onları kaplar; üzerlerine sekînet iner ve Allah Teâlâ onları yanında bulunanlara över.” (Hadîs-i Şerîf - Müslim)

O'nun^(sas) sohbetine dâhil olanlara “ashâb” denildi. “Ashâb” ile “sohbet” aynı kökten gelir. Alelâde bir arkadaşlık değildir, sohbet ehli ve arkadaşı olmak. Sohbet edebildiklerinizle beraber ashâb sıfatına mazhar olursunuz.

“Âlimlerin sohbetine katılın, onlara yakın oturun! Çünkü Allah Teâlâ, yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi, ölü kalpleri de hikmet nûru ile diriltir.” (Kaynak: Taberânî)

Sohbet etmek; kolay bir amel değildir çünkü sohbet ilâhî irşadın üslubu, sünnet-i seniyyenin bizlere intikal eden en önemli unsurudur.

“Bir defa sâlih kimsenin sohbetinde bulunmak, defalarca kötü kimselerin sohbetlerinde bulunmanın günahlarına kefâret olur.” (Kaynak: Deylemî)

Sohbet; Allah^(cc) için birbirini sevmenin şîârı, kalplerin birleşmesine vesile olan, insan için de muhakkak gerekli bir nimettir. Zîrâ her bir insan tek ve özel olarak yaratılmış olsa da asla yalnız kalamaz, tek başına huzur bulamaz. Yalnızlık, uzlet ve halvette bulunan bir kimse diğere insanların ve mahlûkâtın varlığından haberdâr olmasıyla ve o ruh hâliyle yalnızlığa tahammül edebilir. Kendisinden başka canlıların kalmadığını idrak eden bir kişi, bir dakika bile bu dünya hayatında var olmayı başaramaz. Çünkü Allah Teâlâ bizi kullarıyla, diğere mahlûklarıyla beraber terbiyeye ve dünya sahnesine almıştır.

Gerek çirkin, gerek güzel, iyi ve kötü ne olursa olsun bizler sohbet tercihimizle tevhîde sevk ediliriz. Allah^(cc) için birbirini sevmenin yolu sohbetten geçer, geçmeli. Bu sevgiye ve tevhîde hizmet etmeyen konuşmalar, oturup kalkmalar sohbet sıfatıyla nitelendirilmemelidir. Bir meclisin yâhut beraberliğin sohbet addedilebilmesi için muhakkak bu mânâ ve tevhîde hizmet etmesi gerekir.

“Âlimin sohbetinde bulunmak, bin rekât nafîle namazdan üstündür.” (Kaynak: İmâm Gazâlî)

Birçok velinin, âlimin kitaplarında bu ibâreyi görürsünüz. Tasavvufun meydan terbiyesini veren dergâh ve tekkelerde bu sebepten dolayı belli âdâb ve erkânı dervişlere usul olarak tatbik etmişler ve dervişin sohbetinde iken evrâd, ezkâr ve tesbihle meşgul olmasını men etmişlerdir.

“Kırk gün içinde bir ilim sohbetinde bulunmayan kimsenin kalbi kararır. Büyük günah işlemeye başlar; çün-

kü ilim kalbe hayat verir. İlimsiz ibâdet olmaz.” (Kaynak: *Mektubât-ı Rabbânî*)

İnsan ne kadar kendi kendine amel ederek, okuyarak, bir şeyler öğrenerek ömrünü geçirse de böyle bir sohbe mazhar olmadan sadece kendi yerinde sayar durur. Yüzlerce âlim, binlerce ârif ve velî kullar hep bu tavsiyede bulunmuşlardır. Kendi başına ibâdet eden, tesbih, evrâd, ezkârla meşgul olan ve faziletli kabul edilen bu nev’î taata rağbet eden bir kimse, irşâd halakasına ve sohbet meclisine dâhil olmadığında devamlı kendi kendini tekrarlar, aynı fâsid dairede döner durur.

Kişi sohbet dâiresine girdiği zaman, aynı çerçevede ve eksen etrafında dönüyormuş gibi görünse de bu helezonik yapı; her devredişinde yükselme kaydettirerek terakki etmeyi beraberinde getirir. Böylelikle kendindeki tekrarlamak hastalığından kurtulur, bilmediklerini öğrenir, bildiklerini de bilinç seviyesine yükseltmiş olur.

Sohbet etmek de, sohbe iştirak edip can kulağıyla dinlemek de asla hafife alınacak bir iş değildir. Sohbet kalp ile olur. Hem anlatan hem dinleyen tarafından ortaya kalpler konur. Bu kalpler tevhîd potasında aşk-ı ilâhî ve muhabbet-i Resûlullah^(sas) ile cem olur. Aynı bir aşın, yemeğin pişmesine nezâret eden aşçı gibi, sohbet ehli olan zât nazarıyla bu kıvamı takip ve tefyiz eder (feyizlendirir). Nitekim sohbet edenin nazarı, sohbeti dinleyenlerin nazar etmesiyle aynı seviyede değildir.

İşte bundan dolayıdır ki Efendimiz’in^(sas) sohbetine erenlerin hepsine ashâb denildi. Fakat bu zâtlar içerisinde âmâ olanlar da mevcuttu. O hâlde ashâb-ı kirâm sadece Efendimiz’i^(sas) görenlere verilmiş bir sıfat değildir.

Efendimiz'in^(sas) kendilerine nazar edip de, bu nazar ve kabulle îmânlarına şahit olduğu kimselere ashâb denir.

Kalp ile nazarın buluşarak, ruhtan ruha akış ve kuvvet olma hâline "himmet" denir. Himmetin ilk tezâhürü; hizmet ve firâsettir. Yani bu nazara ve sohbele mazhar olanlarda hemen Allah^(cc) yoluna hizmet aşkı düşüverir. Hizmet için ehil ve bilgi sahibi olmak îcâp ettiğinden, bu bilince vesile olan kalp nurûnun gözde yansımalarının adıdır firâset. Ümmet-i Muhammed'e^(sas) ancak firâsetli mü'minler hakiki hizmetleri gerçekleştirebilirler.

Gözdeki bu firâseti, aklı ve vücudu tamamen içine alacak ve onu bu ilâhî ilim deryasına gark edecek hususi bilinçlenmeye de irfan denir. Kişi sözlerin, kelimelerin ardındaki mânâ ile beraber metinleri, mahlûkâtı, cümle yaradılmışlık âyetlerini ve Allah'ın^(cc) kitabında kendisine muhatap kılınan âyet ve sûreleri bu irfan ile görür, hem kendisinin hem beraberce dünya sahnesine getirilen mü'minlerin ve insanların müşküllerini çözer, karışıklıktan ve karıştırmaktan uzaklaşarak tevhîd ile sükûnete ve vuslata nâil olur. İşte tüm bunların temelinde ve kökünde sohbet neşesi ve hareketi vardır.

Ashâb-ı kirâmın nice gayretini, fedakârlıklarını, aklın, hafsaların alamayacağı hizmetlerini binlerce eserden, yüz binlerce sayfalardan ve nakillerden öğreniriz. Ama unutulmamalıdır ki işte bu ashâb-ı kirâm her zaman Efendimiz^(sas) ile sohbetleydi. Bu maddî ve mânevî gücü Efendimiz'in^(sas) nazarıyla, o huzurdaki beraberlikle almaktaydı çünkü sohbet konuşmaktan ibâret değildir.

Sohbet; mânânın mânâ ile buluşması, ruh birliği ve beraberliğidir. Ruhen ve kalben bu mânâyı paylaşamayanlar

sohbet eder görünseler de, sohbet meclisinde dinliyor gibi bulunsalar da işin hakikatine erişemezler. Gafletle sohbeete iştirak edenlerde bile bir bereket ve rahmete ulaşma, az da olsa istifâde etme mümkündür. Ama kalbinde çürük, fesad, başka hevâî düşüncelerin, fitnelerin sevki ve inkâr ile bu meclislere girenler ya daha beter bir hâlde oradan ayrılırlar veyahut daha sohbetin başında bu kimseleri ayıklar, ayırırlar.

“Erenlerin sohbeti ele giresi değil” nutkunda beyân edildiği üzere insan kolaycacık, kendi gayret eliyle bu sohbetlere sahip olamaz ama bu nutkun başka bir veçhesinden bakılırsa “ele giresi değil” sözüyle “Sohbet denilen bu muhabbetle kalplerin buluşmasına, yabancıların girmesi mümkün değil!” mânâsı da işaret edilmiştir.

Mademki sohbet kalplerin ve ruhların birleşmesiyle mümkün, o hâlde Allah^(cc) rızası için niyet ederek ve meclise, sohbeete mülâkî olmazdan evvel tövbe ve istiğfar ederek, bu mânevî halakaya yahut muhataba dâhil olunmalı.

Allah’ın^(cc) rızasını tahsil edebileceğinizi düşündüğünüz bir sohbeete erişmeden önce sadaka vermek, tövbe-i istiğfar ve tam bir nedâmetle af ve mağfiret talep etmek sohbet makamının şartlarındanadır.

Kılık, kıyafet, ağız kokusunun giderilmesi, beden temizliği gibi şartlar, sohbetin necâsetten tahâret kısmıdır.

Sadece Allah’ın^(cc) rızasını niyet ederek, tövbe ve istiğfarla meclise dâhil olmak işin hadesten tahâretine benzer.

Kendi ayıplarını, mânevî zevklerini, cezbelerini, rüyalarını ve özel hâllerini saklayarak, setrederek huzura girmek bu işin setr-i avretidir. Kişi namazdayken başka birinin avret mahâlini görse namazdan düşer. Sohbeete dâhil olan bir

kimse de o meclisteki kişilerin aybını görse sohbetten düşer. Bu sohbetten düşüş, sohbet ehli zâtın kalbinden ve nazarından mahrum kalışla irtibatlıdır.

Hazret-i Mevlânâ'ya^(ks) birkaç kişi gelerek şöyle dedi:

“Yâ Şeyh! Biz seni çok seviyoruz, sohbetinden de çok şeyler öğreniyoruz lâkin etrafında çok acayip tipler, üstü başı kokan adamlar, bizim sahtekâr, hırsız diye bildiğimiz kişiler de bulunmakta. Bunların gelmesinden dolayı rahatsız oluyor, bir türlü size tâbi olamıyoruz.”

Cenâb-ı Pîr onlara şöyle mukabele etmiştir:

“Etrafımdaki insanların farklılıklarını ve bazılarının fâsıklıklarını fakîr de görüyorum. Lâkin bunlardan dolayı sizin gelemeyişinize aklım ermedi zîrâ ben onlara tâbi olmuyorum ki. Onlar da düzelebilmek için bizim sohbetimize ve bu mânâyâ tâbi olmaya çalışıyorlar. Allah Teâlâ'yı murat eden için bu işin sıkleti yoktur. Gelin siz de böyle yapın. Onlara tâbi olmak için değil, buradaki mânâyâ uymak için gayret edin.”

“Hakk ve hakikate tâlip iseniz bunu fiilen gösterin. Kesrete değil vahdet ve tevhîde nazar eyleyin. Şâyet bunu başaramıyorsanız, sizler de hevâ ve hevese uydunuz demektir. Asıl mesele tevhîde tâbi olamayış değil, tevhîd yolunda giderken etraftaki çokluklara ve kesrete aldaniştir,” mânâsını bu veciz sözlerle Cenâb-ı Pîr hepimize söylemiş.

Efendimiz'e^(sas) de bazı münâfıklar yahut henüz İslâm ve îmânın muhabbetini tam olarak kalbine indirememiş kimseler bu nev'î şikâyetle bulundular.

“Biz senin huzuruna geleceğiz, çok gelmek istiyoruz fakat adam tarlasından çıkıp gelmiş, üstü toz, toprak içerisinde, fukaralar, miskinler hemen ön safta, işçiler ve esirler de soh-

bet halakasında. Bizlere sohbet için nasıl bir imkân olur?” tarzındaki söylemleri, Efendimiz^(sas) fevkalâde hilmîyyet, zarâfet ve aynı zamanda müthiş bir celâdetle (bahâdîrlıkla, yiğitlikle), “O hâlde siz onların gelmediği vakitlerde benimle sohbe geliniz,” meâlindeki ikâzıyla bertaraf etmiş, meseleyi kökünden çözüvermiştir.

Sohbet meclisinde sadece kendi nefsinle ve kalbinle meşgul olup, bu nefis terbiyesini almak ve sırât-ı müstakîme ilerlemek gâyesiyle aktarılan mânânın makam ve menbâna yani hedefine kilitlenmek de bu işin istikbâl-i kiblesidir.

Aradığın hakikati, bilmek istediğin ilmi, meşk etmek istediğin aşkı ve muhabbeti nerede ve ne zaman alacağının vaktini, zamanını sen belirleyemezsin. Sipariş üzere sohbet olmaz. “Yâhû geçenlerde çok güzel bir mevzu anlatmıştınız, falanca günü şurada toplanalım, bir daha anlatın,” demekle bu iş ele girmez. Vaaz u nasihat, ders tâlimi ve akademik anlatımlar sohbet sırrından bu şekilde ayrılırlar. Sohbetle konuşmak bile şart değildir ki. Mânânın aktarılması, iki kalbin o rızada buluşması sohbet ise bunun ne zaman, ne şekilde olacağına biz karar veremeyiz.

“Peki ne yapmalı?”

Pazar ne zaman açılıyorsa orada uyanık olup alacağını almalı.

“Pazar ne zaman açılır nereden bileceğiz?”

Dâimâ eşikte bekleyerek; yani dervişlikle. Üç saat, beş saat bir konuşma dinlersin müşîdinden, müşkülün hallolmaz yahut sana lâzım olan mânâ zuhur etmez. Çay içerken, yemek pişirirken, mesire yerinde çardak altında otururken yani alelâde zannettiğin bir ortamda birden o eşref vakti

ve saati çatıverir. O anda bir kelime, belki bir nazar seni huzura bağlar. İşte bu hikmet de sohbetin vakit şartıdır.

Sohbete mazhar olduktan sonra Allah Teâlâ'nın razı olduğu işlere teveccüh etmek ve sadece O'nu^(cc) isteyerek azmeylemekle sohbetin şartları niyet olarak tamamlanır. Sonra "Haydi" denilir. Sadece ve sadece Allah Teâlâ'nın büyüklüğünü ikrâr ederek kıyam et. Şimdi bu bilgiyle, Cenâb-ı Hakk'ın âyetlerini ruhuna ve kalbine kıraat et. Emânet sahipleriyle beraber bu kutsi sorumluluğu yüklen, tevâzû ile Cenâb-ı Hakk'ın kapısındaki fakîrlerle ülfet et.

Emânetini hafife alma, onu düşürmemek ve hakkıyla taşımak için iyice yüklen, rükû et. Rabb'in seni bu emânete muhatap kıldığı için dâimâ ona hamd ile kâim olmayı ihmal etme. Hep duâda bulun, elbet Allah^(cc) senin hamd edişini işitendir. Gönlün yakîne gelsin. Bu vücut gâilesinden geç. Mahiyetini, Hazret-i Muhammed Mustafa'nın^(sas) Allah'a^(cc) yakınlık ve kurbiyyet meşkini, secdelerinde âlâ ve sübhan olan Rabb'ini anarak, o Cenâb-ı Hakk'a yaklaşarak ve benliğini mahvederek kulluk hâlinle göster.

Yegâne var olanın Allah^(cc) olduğunu, senin O'na^(cc) âit mülk içerisinde hiç mesâbesinde bile olmadığını bil. Kibir, haset, yalan, riya, gadap, şehvet, hırs, tamah, her türlü şirk ve küfürü yani benlik musibetini def et, hepsinden sıyrıl. Allah'a^(cc) kaç, firar et. Çünkü zaman yok, vakit dar, mekân fâni. Dem bu demdir dem bu dem... Duâların, niyazların, arz-ı hâllerin ve salâvât-ı şerîfelerin ile bu yolda makam edin. Kullukta yürü, secdeyle uç ve sana bahşedilen makamında otur. Artık bir yere gitme. Sâdıklara tahsis edilen yerde Allah'ın^(cc) kulu ve Resûlullâh'ın^(sas) ümmeti olmanın şerefine muvâfık ve mutâbık olarak kal.

Sâlihlerle, kendinden öncekilere ve sana verdikleri emânetlere de ihânet etme; onları selâmetle, sâlimen muhafaza et, irtibatını kesme. Cenâb-ı Hakk'ın tüm kullarına elinden ve dilinden sâlim olacak şekilde muamelede bulun. Onlar senden “emin” olsunlar. Hep iyilik ve güzelliği etrafına yaymaya çalış. Allah'a^(cc) teslim olarak ve tevekkül ederek insanlarla konuş.

Merhametsiz olma. Âsileri gördüğünde ibret al, “Ben de böyle olabilirim belki, bende de bu fitne ve fesat var, sen muhafaza eyle!” diyerek Rabb'ine yalvar.

Mü'minlerin imdadına yetiş. Elinin, gözünün gördüğü, uzanabildiği her sahada tâkâtin nispetinde himmet ve hizmet et. Allah Teâlâ'ya kavuşacağın ana kadar dosdoğru ol.

Namaz; Allah^(cc) ile sohbet demektir. Namazın şartları, rükünleri ile sohbetin âdâb, erkân ve usulünün benzerliği bundandır. “Namazın kazası olur, sohbetin kazası olmaz,” sözünün aslı bu hakikati ifâde etmek içindir. Bu sözle, namazı kaçırın muhataplara şu ikazda bulunulur:

“Sen kaçan namazı kaza ediyorsun ama bil ki o namaz vaktinde edâ etmen gereken ibâdeti kaçırmakla, sohbeti kaçırdın. Namazın zâhirini, üzerindeki sorumluluk kısmını belki azaptan kurtulmak için ve pişmanlıkla, nedâmetle, özür mâhiyetinde Rabb'ine arz eyledin ama Rabb'inin seni o saatte çağırarak, sohbet edişindeki sırrı kaçırdın. Bunu nasıl kaza edeceksin?”

Yoksa, “Sohbet daha önemlidir.” “Bizim namazımız sohbettir.” “Bizden namaz sâkit oldu.” diyen alçak zındıkların, bu sözü çarpıtmalarıyla bu sözün esas mânâsının uzaktan yakından alâkası yoktur. Allah^(cc) ile sohbeta rağbet

etmeyen herifin insanlarla sohbetin hakikatine ermesi ve rağbet etmesi beklenir mi?

Peki namazın hakikatini öğrenmek için de sohbe devam etmenin faydası ve gaffletten îkâzı var mıdır? Evet, vardır. Hâlini düzeltmeye vesile oluyorsa, sen sohbe girmişsin demektir. Sohbe girişinle çıkışın aynı ise sen sohbet dinlemedin, sohbe erişmedin bunu bilmen gerekir.

Bir adamın namaza girişiyle çıkışı hâl olarak fark etmiyorsa, o kişi kalıbını eğip bükmüştür fakat namazın huşu ve huzuruna henüz varamamıştır. Bir hareketin sâlih amel seviyesine yükselmesi için muhakkak niyet, niyetin olabilmesi için kalben bunu tasdik, kalbin güzelliği tasdik eder hâle gelmesi için de aklın ve kalbin îmân nûruyla buluşması lazımdır. Bu nûrun şuur ve kalpte tam mutmain bir hissiyat hâline gelmemesi durumunda, niyet sağlam olmadığı için amelden bahsetmek hayaldir.

Cenâb-ı Hakk bizi ruh, nefis, kalp, akıl nikahıyla bu dünya âlemine sevk etti. Bir bünyede ancak bunlar toplandığı zaman kulluk yapabilecek kâbiliyete bürünürüz. Ne tek başına nefis ne de sadece ruh kulluk yapabilir. İkisi cem olacak. İnsan işte o zaman abd, kul olabilir. Bu kulluğu ve kulları cem ettiği için mâbetlerimize “câmi” denir. Bunu da hatırlatmış olalım.

Efendimiz^(sas) sohbet nazarlarıyla sahâbe-i kirâmı şeref lendirmiş, her birini Allah^(cc) yoluna sevk ile vâsıl eylemiştir. Her türlü derdin devâsı, her türlü ilmin, hakikatin meşkidir sohbet. Belki onlar bizim bildiğimiz kadar ezbere âyet bile bilmiyorlardı. Fakat sohbet-i Resûlullâh'ta^(sas) bulunup, o âyetlerin sahibi Allah^(cc) ile ünsiyet ve muhabbet ederek takva ve haşyet makamına yükseldiler.

Bizler bu sohbet nazarlarından uzaklaştığımız içindir ki bilgi ve malûmâtımız artmasına rağmen kulluktaki dikkat, kalpteki rikkat, ruhumuzdaki haşyet hiç de o rızaya yaklaşabilecek hâlde değildir. Ashâb her sahada, hayatın her safhasında muvaffak oldular bu sohbetle, bu gönüllerin birleşmesiyle. Âlimler, mürşidler, veliler hatta ümmet-i Muhammed'in^(sas) önderleri, komutanları hep bu sohbetle yetişti.

Büyüklerimiz der ki: “İnsan ağızdan aldığı yahut vücuduna zerk edilen, bulaştırılan zehirle bedenini kaybeder, ölür. Kulaktan aldığı zehirle ruhunu imha eder, fitne ateşiyle kalbindeki îmân nûrunu söndürür.”

Bunu bilen alçaklar didaktik öğretim üslubuyla değil, sohbet üslubunu taklid ederek, sefiş, hevâ ve heves ile mülevves (karmakarışık) zehirleri bize yutturmaya kalkıyorlar. Dergâhların, tekkelerin her mahallede, her sokakta bulunan Şeyh Efendi yahut bir derviş babanın sohbetleri sayesinde insanlarla ülfetleri arasındaki boşluklara zemin ve mahal bırakılmıyordu. Ama günümüz insanı bunlardan mahrum kaldığı ve tabiatın da boşluğu kabul etmediği hakikati göz önünde bulundurulursa, şimdi o sohbetlerin bulunmadığı yerlere televizyon, dedikodu, siyaset, spor haberleri, eğlence, zevk ü sefa ve mâlâyanî denilebilecek her türlü boş lakırdının havada uçtuğu meclisler geldi, oturdu. “Canım sohbetten ne olacak? Olsa da olur, olmasa da olur!” düşüncesi; kafası işgal edilmiş bu zihinlerin tabii bir neticesi ve hükmü olarak kural gibi hayatımıza yerleşti. Ya sohbetten uzak kalarak dedikodu, televizyon ve başka şeylerle ömrümüzü harcıyoruz ya da sohbetin hakikatini bilmeyen, konuşmalarında ve meclislerinde Hakk ve hakikati

anlatma bahanesiyle bunları çarpıtan ve insanlara adres olarak kendilerini gösteren sapık kimselere râm oluyoruz.

İnsanlar zel sohbetlere dâhil olarak kendilerini özel hissetmeye başlıyorlar. Kapalı odalar, kapılar ardında kalp yerine kara kara kutular imâl ediyoruz. İnsanlar arasında bir “kulcuk” olduğumuzu unutturan, kendimizi egomuzla büyütüp bir Őeymiř gibi zannettiren konuşmalarla bedenlerimiz, kalıplarımız, bilgilerimiz habire büyüyor fakat ruhlarımız, kalp sahamız, Őuurumuz daralıyor, nefessiz kalıyor hatta ölüyor.

“Ben yeni bir Şey buldum, yeni bir çığır atımdı,” söylemleri bu Őiřmiř egoların başını döndürüyor, sarhoş ediyor. Sohbetin nasıl olduğunu başından anlamıyorsan sonundan anlayabilirsin.

Allah^(cc) ve Resl^(sas) aşkını artıyor, kulluk, taat ve hakikati öğrenme iştiyâkını coşuyor, Allah'ın^(cc) kullarına merhamet, mü'minlere muhabbetle hizmet duygunu galebe alıyorsa, sen güzel bir sohbet, hakikate dair bir mânâya ermişsin kardeşim. Yok yle değil de Allah^(cc) ve Resl'ne^(sas) muhabbetin sadece muhabbet faslında kalıyor, kulluk, ibâdet ve taata dnşmyorsa, kendini seçilmiş, diğer kulları ve insanları küçülmüş zavallılar olarak görüp, onları kullanmak ve kendi üstünlüğünü göstermek için yaptığın işleri hizmet olarak görüyorsan sen sohbeta gitmedin, sohbet etmedin. Alçak ve hâinlerle oturup kalktın, bu alçalmayı da bir seviye ve maalesef mirâ zannediyorsun. Başından anlamadıysan sonundaki hâline bak. Nasıl bir durumda olduğunu insan edersen görürsün.

Hazret-i Abdülkâdir-i Geylânî^(ks) ve Hazret-i Ahmed er-Rifâî^(ks) nispet edilen bir menkıbe vardır. Tarihî seyir

içerisinde bu menkıbenin farklı mümtaz şahsiyetler üzerinden de anlatıldığına rastlıyoruz. Neticede hâl aynı hâldir. Biz isimlere değil o isimler üzerinden anlatılan hâle nazar edelim.

Gavs'ül a'zam Pîr Abdülkâdir el-Geylânî^(ks) ile Ebû'l-alemeyn Pîr Ahmed er-Rifâî^(ks) yanlarında müritleriyle beraber bir yerde buluşmuşlar. Geçmişler bir ağacın altına, yüz yüze, sadır sadıra karşılıklı diz üstü oturmuşlar. Beş dakika, on dakika, yarım saat, bir saat neredeyse iki saate yakın zaman geçmiş, ikinci vakti yaklaşmış. Hazret-i Abdülkâdir, “Şeyh Hazretleri, bu günlük bu kadar sohbet kâfidir. İnşallah tekrar birbirimize mülâki oluruz. Es-selâm u aleyküm,” buyurarak bu hâli sırlamış. Orada buldukları süre zarfında sohbet etmişler ama konuşarak değil.

Peki bunlar eskiden yaşıyordu, sonra bu zâtların makamları, hâlleri, eski tâbirle külahları boşta mı kaldı? Hayır.

“İkrar ile gelenler mahrum kalası değil...”

Gelelim bin sene sonraya...

Yer: Beyazıt, Sahaflar Çarşısı.

Bugün sahafların kıymetli bir misafiri herkesi heyecana sevk etmiş. Çünkü câmiinin doğu kapısından Sahaflar Çarşısı'na Gönenli Mehmet Efendi çıkıverip gelmiş. Kendisine hürmet eden zâtların selâmlamasına tebessümle karşılık veriyor, duâ ediyor fakat istikâmeti Muzaffer Efendi Hazretleri'nin sahaf dükkânı.

İçeriye selâm vererek giriyor. Hemen Şeyh Muzaffer Efendi Hazretleri ayağa kalkarak, öptürmek istemese bile Gönenli Mehmet Efendi'nin elini öpmek için eğiliyor. Hoca Efendi de, “Estağfirullah,” diyerek onun eline eğiliyor. İki

de aynı anda hürmetle ellerini kalplerinin üzerine götüre- rek bu saygıyı kalp dünyalarında tamamlıyor. Masanın iki tarafındaki sandalyeye oturuyorlar.

Gönenli Mehmet Efendi'nin gelmesi ve dükkânda ol- duğunun bilinmesinden dolayı hâlâ Hoca Efendi'yi görüp duâsını almak yahut eline niyâz etmek için dükkâna gelenler oluyor. Gönenli Hazretleri elini saklıyor, gözleri ve başıyla, "Benim değil, onun elini öpün," diyerek ziyaretçileri Mu- zaffer Efendi'ye gönderiyor.

Aynı hareketlerle Muzaffer Efendi Hazretleri de kaşlarını kaldırarak, "Hayır hayır! Efendi Hazretleri'ne gidin, onun elini öpün," dercesine; edep iki mü'min arasında nasıl mu- habbet olur insanlara bunu gösteriyor. Sonrasını bu sahaf dükkânının ve Hazret-i Şeyh Muzaffer Efendi'nin gerçek, hakiki ve samimi hizmetlisi olan Şeyh el-Hacc İbrâhim (Akkökler) Hâdimî Efendi'den dinleyelim.

"Fatihciğim, Gönenli Mehmet Efendi Hazretleri şeyh-i azizime ziyârete geldiğinde karşılıklı oturlardı. Biz çayı kahveyi getirir, kenara çekilerek onları seyrederdik. Bakı- şırlardı, başlarını öne eğip, sanki bir şey dinliyormuş gibi dururlar, sonra tekrar birbirlerine bakıp tebessüm eder, mânâlı ve îmalı bir şeyi dinlermiş gibi tasdik eder, yarım saat, kırk dakika böyle geçerdi. Hiç konuşma yok!

Sonra Gönenli Mehmet Efendi, 'Hoca Efendi haydi bize müsaade,' diyerek o mehâbetiyle ayağa kalkar, Muzaffer Efendi Hazretleri de Gönenli Mehmet Efendi müsaade eder- se çarşının çıkışına kadar, yok bunu kabul etmez, 'İstirham ediyorum lütfen çıkmayın,' diyerek ricada bulunursa dükkân kapısına kadar Hoca Efendi'yi teşyi ederdi (uğurlayarak götürürdü). Hoca Efendi çarşıdan çıkana kadar da kapıda

ayakta bekler, gözleriyle bu uğurlamayı gerçekleştirdi. Bir keresinde gene böyle Hoca Efendi'nin ziyâretinden sonra koltuğuna oturup bize şöyle dedi:

‘Şu anda yaşayan en kıdemli evliyâyı bilmek istiyorsanız işte bu Gönenli Mehmet Efendi Hazretleri'dir.’”

Şu emniyete, şu hürmete, şu muhabbete bir nazar edin. Ve sonra düşünün, “Geçmişte yaşananlar kaybolup gitmiş mi yoksa erbâbı ve tâlibi olanlar için hâlâ devam etmekte mi?” Görenedir görene, köre nedir köre ne!

Burada kör derken âmâ kardeşlerimizi kast etmiyorum. Kalp gözü kör olanlara duyurmaya çalışıyorum.

Bendeniz sohbet hakikatini tam olarak meşk ve hazmedemedim belki, lâkin sohbet nasıl olur en azından bunu tanıyacak kadar bazı huzurlara erdim elhamdülillah. İskenderpaşa Câmii imamı olarak bilinen Hâlidîyye'nin Gümüşhânevî kolundan müstahlef Şeyh el-Hacc Hâfız Muhammed Zâhid Kotku Efendi'nin huzurunda, sohbet nasıl olurmuş gördüm. Şahsî zevklerim ve düşüncelerimle sizi meşgul etmek istemem lâkin, “O sohbetin bir saatine geri kalan ömrümü verebilirim,” dersem hiç de büyük konuşmuş olmam.

Onun etrafındaki nûrdan sîmâları hayatım boyunca unutamam, Rabb'im unutturmasın. Bedri Efendi, Sıtkı Efendi, Samsunlu Cemil Efendi... Bunlar Hocaefendi'nin kapısında beklerken ve fakîr bu zâtların yanlarında onlarla beraberken kendimi asr-ı saâdetin ashâb-ı suffesiyle beraber zanneddim. Şimdi anlıyorum ki hakikat böyleymiş. İslâm ahlakında “keşke” yoktur ama keşke zannetmeseydim.

Şeyh Abdülaziz Bekkine'nin muhterem refİKası, kerîmesi, muhteşem vâlide sultan, Sâime Anne, Rabia annemizin ay

gibi parlayan, nûrdan sîmâsı, Vahdettin Erimoğlu Efendi'nin o aşk ve iştiyâkı, Fatih Câmii imamları ve kesik bacaklı İsmail Efendi, Reis'ül-kurra Abdurrahman Gürses Efendi ve daha niceleri...

Hep aynı yolun yolcusu olduklarını onlarla sohbe mülâkî olduğunuzda hissederdiniz. Sanki hepsi aynı yere bakıyor, aynı yerden ders alıyor, aynı mertebe ve makamdan lâkin ayrı ayrı sîmâ, isim ve kalıptan bizlere hep o hakikati anlatıyor. Hepsinde aynı seha, aynı letâfet, aynı dikkat, aynı ciddiyet. O sohbetin kapısından giren adam bambaşka biri olarak hayatına devam edebiliyor. Bu az bir şey mi kardeşlerim? Bakın size bir örnek vereyim.

Merhum el-Hacc Hâfız Muzaffereddîn-i Aşkî Hazretleri Amerika'ya ve Avrupa'ya birçok ziyaretlerde bulunmuştur. Tasavvuf mûsikîsi topluluğu, sufi şiirlerinin tanıtılması gibi görünen bu etkinlikler aslında İslâm'ın neşri, hakikatin ve Allah(cc) sevgisinin tebliği, orada bulunanların irşâdi içindi. Bazen bir sohbeti vesilesiyle onlarca insan hidâyete erişirdi. Nitekim merhum Esad Coşan Hocaefendi Amerika seyahatinde yüzlerce ve binlerce Müslüman olmuş insanı bu vesileyle görmüş ve neşrettiği dergide, "Muzaffer Efendi'nin ne kadar büyük hizmette bulunduğunu bu seyahatlerim sırasında bizzat müşahede ettim," diyerek yapılan hizmetleri kendisi de takdir ve tebrik eylemiştir.

Sözü uzatmayalım. Nasıl olsa merak edenler, bu konuları araştırıp öğrenirler. Muzaffer Efendi Hazretleri Almanya'ya da ziyarette bulunmuşlar. Bu kısa dönem içerisinde Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle yine İslâm'ı kabul eden birçok insan olmuş. İstanbul'a avdet etmişler. On-on beş gün sonra Almanya'dan dükkâna bir mektup gelmiş. Şimdiki gençler

için bir küçük hatırlatmada bulunayım. Eskiden şehir içinde bile mektup iki günde giderdi. Şehir dışı ve yurt içi olduğunda beş gün, bir hafta normal bir süreydi. Yurtdışından yazışmalar rahat on, on beş gün alırdı. Bu çerçevede düşünürsek Şeyh Efendi'nin Almanya ziyaretinden hemen sonra kendisine mektup yazıldığını fakat bu mektubun on-on beş gün sonra dükkâna, verilen adrese ulaştığını tahmin edebilirsiniz. Bunu zikrediyorum çünkü mektubun muhteviyâtıyla, geçen süreyi birleştirdiğinizde mevzunun sarsıcılığını daha iyi hissedeceksiniz.

Mektubu açmışlar.. Almanca.. Türkçeye çeviri yapması için birini vazifelendirmişler, iki üç gün de böyle geçmiş. Şu satırlar yazıyormuş gönderilen mektupta:

“Muhterem Şeyh Efendi! Sizin Almanya seyahatinizde Çarşamba günü yaptığınız sohbetle Müslümanlığı kabul etmişim. Sonra benim derviş olmama vesile olmuş, talebeliğinize kabul etmişiniz. Ancak sonrasında hemen Türkiye'ye döndünüz. Ve ben birçok şeyi sizden öğrenmekten mahrum kaldım. Namazımı kılıyorum, duâlarımı yapıyorum ve İslâm hakkında bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum. Ancak size bir sorum olacak.

Müslüman bir hanım ve tarikat terbiyesi alan bir dervişe kadın nasıl yatmalı? Uyku için hangi şeyleri yerine getirerek yatağına girmeli? Elimdeki kaynakları araştırmama rağmen bunu anlatan bir metne, esere rastlayamadım. Lütfen bana bunu cevaplandırarak, yazarsanız çok memnun olurum. İslâm'ı en güzel şekilde yaşamak istiyorum. Yanlış bir şey yapmamak için de Müslüman olduğum günden beri geceleri koltukta oturur vaziyette uyukluyorum. İnşallah sizden gelecek cevapla yatağıma yatıp, Müslümanca uyumayı başarabileceğim.”

Geçmişteki menkıbelerin, eski devirlerde yapılmış sohbetlerin buhar olup uçmadığını ve öylece havada kalmadığını bu müşahhas örnekte görebilirsiniz. Neyle ortaya çıktı bu güzellik? Bu sohbet ve nazarla. Yani Allah Teâlâ'nın inâyetinin, hidâyetinin kalpten kalbe akması, kalpleri uyandırmasıyla. İşte size buraya kadar anlattığımız sohbet ile ilgili tâbir ve tanımlamaların somut bir misali.

Fakîr huzurda, merhum mürşid-i âgâhımın emri üzere hep not tutardım. Bazen defterime kaydettiğim satırları, kenarlara yazdığım cümleleri ve tarihleri inceliyorum da; ne acayip şeyler olmuş, sohbetlerde neler yaşanmış... Şâhit olduğum hâlde şaşırırmaktan kendimi alıkoyamıyorum. 1500'e yakın insanın Müslüman olmasına şâhit olmuşum mesela. Üç buçuk saatlik zaman dilimi içerisinde, iki Katolik Meksikalının kelime-i şehâdetle, Amentü'yü ikrarla Müslüman oluşlarını bu gözlerle görmüşüm.

Adamlar İslâm'ı öğrenmek için gelmemişlerdi. Güya otantik müzik ve semâ' âyini seyredeceklermiş. Hatta ilk başta böyle niyetleri de yokmuş. Yeşilköy havalimanında ülkelerine dönmek için beklerlerken on saatlik rötâr ilan edilmiş. "Ne yapalım, ne edelim?" diye düşünürlerken "Orijinal sufi müzik yapılan bir yer var, isterseniz sizi oraya götürüyüm," demiş rehberleri.

Ne olduysa o zaman oldu. Semâzenleri seyrederken birden bu bizim iki Meksikalı sıçrayıp, zıplamaya başladı. Meşk sonrasında adamlar bambaşka bir hâl almıştı. Sonra birisi tercümanı vasıtasıyla merhum Efendim'e şu itirafta bulundu:

"Ben kendimce mütedeyyin bir Hıristiyan'ım, çocukluğumdan beri bir kere bile kiliseye gitmemelik yapmadım.